

# EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:	
Egész évre . . .	12 kor.
Félévre . . . . .	6 „
Negyedévre . . .	3 „
Egy szám ára	24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Hirdetés díja:	
Egész oldal . . .	16 kor.
Fél oldal . . . . .	8 „
Negyed oldal . . .	4 „
Nyolczad. oldal	2 „

Kiadótulajdonos és szerkesztő: **VERES JÓZSEF.** | Felelős szerkesztő: **HAJTS BALINT.**

## Felekezeti türelmesség.\*)

Szép erény az a türelmesség. Más embert nem háborgatni lelke meggyőződésében, a szeretet leplével elfedni gyarlóságát talán akkor is, ha az a tiedet gúnykacaj céljából feltárja a világ előtt, előzékenynek lenni ott is, hol te udvariatlanságot, mellőztetést tapasztalsz minduntalan.

Szép erény és keresztyénies dolog ez, de tekintve a közegyházat, vajjon ott, ahol ez nem indokolt manapság célravezető-e? nasználunk-e vele úgy egyes hiveinknek, mint általában közegyházunknak.

A mi minket evangélikusokat illet, mi ezt a türelmességet, keresztyéni szeretetet más hitfelekezetűekkel szemben gyakoroljuk.

Mi mást nem bántunk, sőt ha egyházunk szolgálatát óhajtja valaki, szívesen rendelkezésre állunk. Hogy csak néhány esetet említsek: más felekezetek betegjeiért imádkozunk, temetéskor harangjainkat megszólaltatjuk, temetőinket még a r. katolikusok előtt is megnyitjuk. Templomunk is megnyílt nem egyszer a testvér felekezet előtt.

Mi mindezt — damus, de ha merjük mondani: petimusque vicissim, akkor már a más felekezetűek szíve, különösen a katolikusoké bezárul a kicsinyes, megvetett lutheranusok előtt s ha viszonyosságra hivatkozunk — szemünkbe nevetnek.

Hogy ez így van, mutatja az alábbi eset: Cs.-Albertin néhány katolikus család él. Ha halálozás történik, kívánatra harang-

\*) Nem mindenben értünk egyet a cikkirő nézeteivel, de azzá hasonlóan, mi is ajánljuk e kérdést és az ezzel összefüggő hasonló természetű kérdéseket olvasóink s nevezetesen papi értekezleteink szíves figyelmébe. Esetleges észrevételeknek, felszólalásoknak szívesen adunk helyt lapunkban.

Szerk.

jainkat mindig meghuzattuk, a temetőben halottaink mellé sorba temetjük az övékét.

Mindez a csanád-palotai plébánosnak tetszhetik, mert halottaikat s ezekben egyházukat megbecsüljük, irántuk testvéri szeretetet tanusítunk.

S mit tesznek ők? mivel viszonozzák a mi türelmességünket, testvéri szeretetünket?

Meghalt Cs.-Palotán egy Bogár János nevezetű hivünk. A család kérte a r. k. plébánost, hogy legalább a temetéskor engedje meg a harangoztatást, fizet a harangozásért, a mennyit csak kér a kath. egyház.

Szóba sem állott hiveimmel, hallani sem akart a harangoztatásról.

Temettem tehát harangszó nélkül. Visszük a halottat a temető felé.

A község alatt azonban figyelmeztetik a menetet, hogy „ne a temető-felé tessék menni, hanem balra, ott van neki sir ásva egy külön helyen“.

Tehát evangélikust nem lehet temetni a a katolikusok közé, holta után is kiközösítik.

Ez a középkori gondolkozás, türelmetlenség, keresztyénietlen eljárás vérig sértett.

Azt láttam, hogy egyházunk ezek előtt küszöb, melyhez bárki odadörgölheti piszkos lábát.

Ideje volna, hogy ezekkel szemben öntudatra, önérzetre ébredjünk.

Szép az a keresztyéni szeretet, a mint-hogy kell is, hogy áthassa sziveinket a más felekezetűekkel szemben, de e címen a jogos önérzetről sem mondhatunk le.

A ki téged kövel, azt te kenyérrel, ez keresztyéni dolog; de azért Krisztus is, mi-

dön a főpap szolgálja arcul csapá, ezt mondá: „ha jól szoltam, mért versz engemet?“

Miért türjük a katolikusoktól a sok arcúcsapást, ha jól szoltunk, mit sem vétetünk s csak viszonzóságot s a tanusított szeretetnek viszonzását kérjük.

Akár hogy hangoztatjuk a keresztyéni szeretetet, de a katolikusokat e bajtól csak hasonszenvi módon lehet megszabadítani. Akármilyen visszásan hangzik, de itt csak hasonlót hasonlóval lehet gyógyítani.

Miután durva, vastag zsákot finom tűvel, vékony cérnával jól kijavítani nem lehet: használjuk a vastag zsákvarró tűt s megfelelő foltot. Ez való a zsákra. Fiat applicatio!

Önézetünk diktálhatná, hogy jövőben ne engedjük meg mi sem katolikusok temetésére harangjaink meghuzatását s a helyre nézve is intézkedhetnénk mint ők.

Elismerem, hogy ez talán nem a mai korba való beszéd, de a helyzet diktálta önézetes beszéd.

Tessék a papi értekezleteknek e dologhoz szólni s állapotjunk meg egy egyöntetű eljárásban.

**Czinkotszky Márton.**

## Egységes vallásoktatás a középiskolában.

(Javaslat a középiskolai vallásoktatás reformja ügyében.)

Irta: Hetvényi Lajos soproni ág. h. ev. főgymn. vallásstanár.

Ha korunk kérdései — és az élet nevezetes tényezői között a legfontosabbat, a leglényegesebbet keressük, nem kell sokáig kutatnunk és tépelődnünk, azt csakhamar megtalálhatjuk. A nevelés ügye az, mert a közéletnek intézményei lehetnek a legfejlettebbek, a megélhetési eszközök a legcélravezetőbbek, közöttük az ember mégis csak szerencsétlen, szinte öntudatlan báb, önmagának és helyzetének rabja lesz, ha bensőleg nem fejlődött az erkölcsi nagykorúság ama fokára, a melyen a rendelkezésére álló eszközöket a legfőbb jó érdekében a legnemesebb értelemben fel tudja használni. Erkölcsi egyéniség, a szellemi nagykorúság eme sine qua non-ja nélkül a külső életvi-

szonyok fejlettsége is csak romlást rejt méhében; mert anélkül hiányzik az éles látású bölcs kormányos, aki az élet örök igazságának, Isten igéjének értelmében vezeti az élet hajóját. Az életviszonyok rohamos fejlődésének épenséggel nem örülhetünk, ha általánosságban hiányoznak az emberi eszményt szemük előtt tartó s annak megvalósítására törekvő erkölcsi egyéniségek. Az eredmény az lesz, hogy a benső vallás-erkölcsi műveltség hiányában az ugynevezett modern műveltség külsőleg tetszetős, szemekápráztató, ragyogó palotájából kőkövön nem marad; a belső romlás minden irányban zülött állapotokat idéz elő. Ezt már a modern sociologusok is látják, érzik és nem győzik eléggé hangsúlyozni az erkölcsi nevelés fontosságát. Csakhogy közöttük a legtöbben téves utakon járnak. Vallás nélkül akarják felépíteni az erkölcsiséget, de többre nem képesek, minthogy hasznossági szempontból relativ értékű, casuistikus életelveket állítanak fel, a mi azonban legfeljebb csak színleges életrendet biztosít, de a lelki szabadságon nyugvó igaz erkölcsiséget nem teremt, mert a léleknek a büntől megtisztítója, szabaddá tevője egyedül a Megváltó, Jézus Krisztus. — Itt nem lehet feladatomban, hogy ama modern moralistákkal polemizáljak, azért tanulság végett csak Carneri-nek „Der moderne Mensch“ című híres munkájából közlök egy-két részletet. Többek között ezt mondja: „A nevelési módszer radikális megváltoztatása elé mint áthidalhatlan akadály áll beláthatlan időkre az egyház.“ Más helyen így szól: „Nagyfontosságú a társadalom érvényesülésére nézve, hogy a gyermek korán tudja, hogy az erkölcs nem egyedül a hiten nyugszik, mert azokra nézve, akik hitüket elvesztik, nem lenne többé erkölcs.“ Majd ezt is olvashatjuk: „A hit a tudásnak primitívebb alakja és a természeti ember ezzel segített magán, míg kulturemberré felküzdötte magát.“

E nyilatkozatok egyrészt a vallás tisztánosságának, másrészt pedig az igaz erkölcsiség miben létének nem ismerésére mutatnak, mert erkölcsiségről a legfőbb cél és a legnemesebb indító ok felvétele nélkül nem beszélhetünk; a végső célt pedig mint leg-

főbb jót egyedül a vallás, még pedig tökéletes alakban egyedül az evangéliumi keresztyán vallás világítja meg a Jézus Krisztus által megállapított Istenországában; a legnemesebb erkölcsi indító ok, mint a legfőbb jóra vezérlő erő pedig másban nem található meg, mint a tisztaságot és világosságot magában foglaló szent Istenbe vetett hitből fakadó kristálytisztaság szeretetben. De hogy nagy tudósok elméjében a vallásnak embernevelői jelentőségéről oly téves és beteges nézet keletkezhetett, abban nagy része van a vallás tanítás olyatén kezelésének, mely a mai kor viszonyok között már téves pedagógiai eljárást mutat. Vallásoktatási pedagógiánk olyan, mely a XVI-ik és XVII-ik században az akkori viszonyoknak teljesen megfelelő, tehát jó és helyén való volt, de a mai életben nem állja meg helyét. Akkor ugyanis maga a korszellem az élő vallásosságtól lüktető és biblikus volt, ezt a gyermek már a családban magába szívta s így az iskolai vallásoktatásnak nem igen kellett másra gondot fordítani, mint arra, hogy a gyermek az egyház tanait elméleti összefoglalásban megtanulja, amit ama harcoló időkben az is szükségessé tett, hogy az egyén velősen összefoglalt formai tudatával is a többi felekezettel szemben keményen megtudjon állani. A formát adta tehát az iskola, a vallásnak élő lelkét pedig a család s a korszellem vallásos levegője. Az éltető levegő különböző hatások következtében eltűnt s a vallásoktatásnak ama iskolai része jobbra csak a régi formában maradt meg, mely — mint jeleztük — a régi viszonyok között a cél érdekében jó volt, de ma már pedagógiailag nem célravezető. Ma ugyanis már nem elegendő pusztán a hittételeknek tanulatása, mert az a vallásosság élő lelke nélkül csak merev csontváz lesz. Csontvázat pedig nem mutatunk a gyermekeknek, ha mindenek előtt az életet akarjuk megmutatni és őt hozzávezetni. Ha az élet egészét, annak lüktetését megtudja becsülni, csak akkor érti meg a gerincnek, a váznak jelentőségét is, a mely nélkül a test összeomlana. Ép így vagyunk a vallásoktatással is. Szükséges a dogmáknak ismerete, öntudatos vállalása, de önmagában még nem vezet a hit-

élethez az isteni kijelentés szellemének felvétele nélkül. Régebben ezt megadta maga a család és az élet, ma pedig már ezt is jobbra az iskolának kell adni.

Ez foglalja magában az iskolai vallásoktatás reformjának szükséges voltát, ez jelöli ki a pedagógiai irányt, melyben a a reformot végre kell hajtani. A még érvényben levő vallásoktatási tantervnek pedagógiai elvnlkülisége helyébe tehát a vallásoktatás eszményi célját szolgáló határozott elvet kell bevinnünk a vallásoktatásba, oly elvet, melynek gyakorlati keresztülvitele lehetővé teszi azt, hogy a vallásoktatás a szó teljes értelmében vett vallás erkölcsi neveléssé legyen: egyrésztől meleg vallásos érzelmeket keltsen az élő Istennel való viszonyba jutás útján, másrésztől pedig az evangélium igazságát az ifjúságban öntudatosra tegye s így az evangéliumi keresztyén szellemet az ifjúság érzületébe és gondolkodásába belelehelje.

A vallásoktatásba célszerű, helyes elvet azonban csak úgy vihetünk, ha előbb megállapítjuk az iskolai vallásoktatás célját. E cél — mint fentebb kimutattuk — ma már nem lehet pusztán az egyház tanában megállapított vallási igazságoknak elméleti elsajátítása, hanem az említett körülményekből folyólag a vallásoktatás célja elsősorban is az élő keresztyén vallásosságra nevelés leendő.

Minden iskolai fokon, (ugy elemi-, polgári-, mint a középiskolákban s tanítóképzőkben stb.) arra kell törekedni, hogy a vallásoktatás céltudatosan s mindenütt befejezett formában a keresztyén egyéniség nevelését szolgálja. A cél mindenütt egy, t. i. érzületben, gondolkodásban és akaratban keresztyén embert nevelni az iskola sajátos jellegének megfelelő alakban. Ez az álláspont több követelményt vált ki magából, nevezetesen, hogy a vallásoktatás az egész vonalon *egyöntetű*, minden fokon az iskola *sajátos jellegének* megfelelő és *egységes* legyen. Ezek az elvek azt foglalják magukban, hogy az elemi iskolai vallásoktatás is és a középiskolai vallásoktatás is önmagában befejezett, önálló egész legyen. Az előbbi főleg tételes formában nyujtsa mindazt, amit

minden evangélikus kereszténynek okvetlenül ismernie és öntudatosan vallania kell, az utóbbinak pedig arra kell törekednie, hogy az értelem műveltségi fokához mértén nyújtsa a valláserkölcsei élet műveltségét. A középiskolai vallásoktatás nem kerülheti ugyan el az elemi iskolákban tanultaknak ismétlését, hanem ezeket úgy kell felhasználni, hogy arra a középiskola jellegének megfelelően építhessen. Eddigi középiskolai vallásoktatásunknak egyik főhibája az, hogy különösen az alsóbb osztályokban szószerint azt tanulják, a mit az elemi iskolában tanultak, sőt még ugyan azokat a könyveket is használják. Ez, mint a tapasztalat mutatja, az érdeklődésnek a hiányát idézi elő.

Tehát *egyöntetivé* kell tennünk a vallásoktatást az által, hogy a középiskola vallásoktatási tananyagának beosztásánál tekintettel legyünk a népiskolában tanultakra s ez azután lehetővé teszi azt a fontos követelményt is, hogy a középiskolának tanterve *egységes* legyen. A házépítésnél legfontosabb dolog az egységes terv, melyben minden különálló alkatrész az egységes cél szolgálatában áll. Épen így a valláserkölcsei nevelést is úgy kell eszközölni, hogy az egyes elemek mozaikszerű összerakása egységes egészet eredményezzen. Maga a cél, kereszténynek lenni, teremtése, követeli, hogy a vallásoktatás minden tényezője egységes vonalban kapcsolódjék össze s végeredményében, érzületken, gondolkodásban és tetterőben öntudatos keresztény embert neveljen. Mert itt nem az ismeretek szerzése a cél, hanem az ismeret pusztán eszköz a keresztény egyéniség nevelésének szolgálatában. Ezt okvetlenül ki kell emelnünk, hogy megtaláljuk a középiskolai vallásoktatásnak ama menetét, mely a kitűzött célhoz vezet.

A vallásos nevelés eszközeinek alkalmazásában a helyes pedagógiai elvre úgy jutunk, ha tekintetbe vesszük azt, hogy a vallás az ember *lelki életének* örök ténye s mint ilyen *történeli* valóság a történelmi élet összes tényezőivel és következményeivel. Ebből folyólag a valláserkölcsei nevelésnél, — hogy úgy mondjam — *psychologicohistoricus* elemnek felvétele és célszerű s természetes alkalmazása egyik első rangú feladatunk. Csak ezen

az alapon eszközölhet a vallásoktatás belülről való növekedést s az így természetes- és nem mesterkélt úton megadott életereő önmagától jó gyümölcsöket terem; míg ellenben az a vallásoktatás, mely az említett lélektani és történelmi tényezőt nem veszi tekintetbe s az egyén vallási fejlődésére nincs figyelemmel, nem lesz más, mint érett gyümölcsöknek zsenge hajtásokra való felaggatása: a gyümölcsök elfonnyadnak, a hajtások letörhetnek.

A vallásoktatás egyik fő pedagógiai elve tehát csak az lehet, mely a szellemileg fejlődő egyénben minden fokon finom érzékkel tekintetbe veszi a természetes vallásos érzelmek, fogékonyságok *psychologiai* állapotát s abba mint talajba behullatja a szentírásba foglalt tökéletes isteni kijelentésnek mindig csak ama magját, a mit az illető talaj gyümölcse tud érlelni; mert ellenkező esetben a mag vagy ki sem kel, vagy pedig ha pillanatnyilag meg is éled, mint egészségtelen növény csakhamar elfonnyad. Ennélfogva a valláserkölcsei nevelésnek első sorban is a szellemi fejlődésnek a lélekbuvárok által már meglehetősen kikutatott törvényét kell tekintetbe vennie.

Az egyes ember fejlődésének csudálatos törvénye épen abban tűnik elénk, hogy az egyes főbb vonásokban, rendkívüli gyors menetben önmagában átéli azokat a főbb életfokokat, a melyen az egyetemes emberiség évezredekken át keresztül ment. A nevelésnek most már első rangú feladata, hogy ezt a törvényt tekintetbe vegye s az egyest szellemi fejlődésében úgy segítse, hogy ezen gyors úton meg ne botoljék, vagy meg ne akadjon; az egyes természetes fejlődési fokok meglegyenek, de már azokat is áthassa a világ birtokában levő utolsó fejlődési fok szelleme s ezen az úton könnyen eljuthasson a legfelsőbb fokra.

Az egyes ember természetes vallási fejlődése is főbb vonásaiban azt az utat mutatja, a melyen az egyetemes emberiség évezredek alatt a természetben történt isteni kijelentésből kiindulva az isteni akaratnak a lélekben kijelentett s az Ur választottai által az egyes fejlődési fokokon csudálatos tökéletességgel felfogott kijelentéseinek keresztül

a Jézus Krisztusban történt abszolút kijelentésig eljutott.

A vallásos nevelésnek valóságos művésze ebből folyólag most már abban rejlik, hogy ne feledkezzék meg egyrésztől ama természetes fejlődési menetről, a minnek csiráját a teremtő Isten a *kitlentést felfogó és elsajátító képességben* az embernek lelkébe helyezte, másrésztől pedig minden fokon Jézus Krisztus evangéliumának tökéletes, tiszta világosságát, mint keresztyén egyéniséget teremtő erőt, vigye be az ifjui lélekbe. Mert az egyén vallási fejlődése sem más, mint az isteni kijelentés felfogásának történeti egymásutánja. Ezt tehát a vallásoktatásban figyelmen kívül hagyni semmi esetre sem szabad, de e mellett minden fokon vigyáznunk kell arra, hogy ne feledkezzünk meg a főcélról, miszerint keresztyén egyéneket kívánunk nevelni, nehogy az egyént előbb pogánnyá, majd zsidóvá tegyük, hogy végre keresztyén lehessen, hanem minden fokon a főcél a keresztyén egyéniség nevelése. Ezen célra való tekintettel valósággal pedagógiai absurdum az, hogy p. o. az egyik osztály kizárólag ó szövetségi, a másik pedig kizárólag új szövetségi biblia történeteket tanuljon, mert keresztyén pedagógiai alapon csak az állhat meg, hogy az ó szövetséget is az új szövetség szellemében használjuk fel a vallásos nevelésnél s az ó szövetség ígéretétől nem szakíthatjuk el az ígéret megvalósulását, a pirkadástól a világosságnak teljes feljöttét.

Ezek alapján egyik fő elvünk csak az lehet, hogy az *üdv történeti genetikus jelleg mellett a vallásoktatás minden fokon Christocentrikus, Krisztushoz vezérlő és Krisztust tartalmazó legyen.*

A mi most már a vallásoktatás tartalmát illeti, erre vonatkozólag szintén a vallásnak lélektani és történeti alapja nyújt irányítást. A vallás az ember lelkében úgy keletkezik, hogy az egyén az *isteni kijelentést* a hit által *elsajátítja*. Ez kettős feladatot ró a vallásoktatásra, nevezetesen egyrésztől, hogy *megmutassuk magát az isteni kijelentést*, a mint azt tökéletesen, helyesen felfogott alakban a Szentírás magában foglalja, másrésztől pedig a gyermeket és ifjút arra segítjük,

hogy ezt a *kijelentést ő maga helyesen, tökéletesen tudja elsajátítani*, egyéni tulajdonává tenni, ez által az Istennel személyes viszonyba lépjen, szóval, hogy legyen vallása. — Erre a tökéletes elsajátításra pedig csak úgy segíthetjük, ha megmutatjuk, hogy miképen tudta azt a kijelentést az idő folyamán maga az egyetemes emberiség elsajátítani s különösen kiemeljük az isteni kijelentésnek helyes alapon történt elsajátítását az apostoli gyűlekezetben s ennek történeti párhuzamaképen a reformációban s ágost. hitv. evang. egyházunk tanaiban.

Ilyenformán a vallásoktatás feladata tartalmi tekintetben két fő részre oszlanék, az egyik *az isteni kijelentés megmutatása*, a másik annak *elsajátítása* s e két tényezőnek szoros kapcsolata biztosítja a vallásoktatás céltudatosságát és egységét. Az előbbi inkább az alsóbb osztályokra, az utóbbi pedig a felsőbb osztályokra esnék. Eme beosztás teljes mértékben összhangzásban van a tanuló pszichológiai állapotával, a mennyiben ez alapon az alsóbb fokon inkább a meleg vallásos érzelmek felébresztésére s a felsőbb fokon pedig inkább már pragmatikusabb alapon evangéliumi vallásos öntudat ébresztésére fektethetjük a főszólyt. Így pedagógiai alapon megvalósíthatjuk az egyénekben azt a mély értelmű parancsolatot: Szeresd az Istent teljes *szívedből* és szeresd az Istent teljes *elmédből*. Ez utóbbit az előbbi mellett annál kevésbé szabad elhanyagolni, mert a protestantismus ezzel áll és ezzel esik.

Ezen alapelveknek helyes és tapintatos pedagógiai s didaktikai érzékkel történt keresztül vitele azt fogja eredményezni, hogy a vallásoktatás minden fokon egységes s fokozatosan haladó lesz. Továbbá az ügyes keresztülvitelnek második fontos hatása az lesz, hogy megmenti a vallásoktatást a sablonszerű formalismustól; ez alapon kevesebbet fogunk ugyan elméletileg beszélni a vallásról, de többet fogunk nyújtani a vallás éltető lelkéből, kevesebbet beszélünk ugyan a bibliáról s ez által megszűnik ez pusztá bálvány lenni, hanem ismét létszen az az örökéletre buzgó forrásnak vize; az egyháztörténet is kevésbé száraz adathalmaz, hanem az Istenben való életnek tanító mestere

lesz az által, amennyiben a fősúly arra esik, hogy az egyes korszakok miként tudták magukévá tenni a Jézus Krisztusban megjelent tökéletes isteni kijelentést.

Ezekben kívántam tömören összefoglalni amaz alapelveket, a melyekre középiskolai vallásoktatásunk tantervét nézetem szerint építeni kell. Azonban a gyakorlati keresztülvitelnél-mint már fentebb kiemeltük, tekintettel kell lennünk az elemi iskola vallásoktatási tanmenetére. Mindenek előtt erről kell tehát még egy pár szóval megemlékeznünk. As elemi iskolai vallásoktatás egyik fő hiányát abban látom, hogy meglehetősen mostohán bánik el az életrajzok alakjában előadandó egyháztörténettel. Ha ennek az elemi iskolában nagyobb tért biztosítunk, akkor jelentékeny mértékben előmozdítjuk azt, hogy a zsenge gyermeknek vallási tudata konkrét formához kapcsolódik, a mi különösen ezen a fokon rendkívül fontos didaktikai és pedagógiai követelmény. Az elemi iskolai vallásoktatás anyagának beosztását ugy találnám célra vezetőnek, ha az első két osztály pusztán pedagógiai érzékkel kiválasztott bibliai történeteket, a harmadik és negyedik egyháztörténeti életrajzokat, az ötödik és hatodik bibliai történetekkel s egyháztörténeti rajzokkal megvilágítva Kátét tanulna.

Mínt hogy a középiskolába lépéshez az elemi iskola négy osztályának elvégzése szükséges, a középiskolai vallásoktatás anyagának beosztásánál és kezelésénél kiindulási pontul és irányadóul a négy elemi osztály tananyagának tekintetbe vétele elkerülhetlen didaktikai követelmény.

Az elemi iskola négy alsó osztályában a gyermek még Kátét a proponált tervezet szerint nem tanulna, azért a középiskola alsó osztályaiban a vallásoktatás gerincét Luther Kátéjának kell képezni. A 9—13 éves gyermek pszichológiai állapotát tekintetbe véve arra az eredményre jutunk, hogy ezen a fokon a gyermek vallásos nevelésénél és oktatásánál positivumot kell nyujtanunk, meg kell vetnünk a határozott alapot a vallási ismeretben, kis keretben nyujtanunk kell egyházunk vallási tudatának egész körét, hogy a serdülő ifjúnak vallási öntudata vi-

lágos, határozott, positiv evangéliumi alapon épüljön fel. Ezért a vallásoktatás gerinceképen az alsóbb osztályokban Luther kiskatáját veszem és ehhez hus és vér gyánant s életadó lüktető erőként a fentebb közölt elveknek megfelelően kiválasztott bibliai történeteket és bibliai tanítói részeket.

A középiskolai vallásoktatás eme alapvető része után áttekinthető menetben, világos összefüggésben az üdvösségnek-, az isteni kijelentésnek történetét kell nyujtanunk Izrael népének történetében és Jézus életének előadásában.

Ezután következnek a Jézus Krisztusban történt isteni kijelentés elsajátításának előadása, más szóval a keresztény egyháztörténet tanítása s végül ág. h. evang. egyházunk hittudatának s ebből folyó erkölcsi világnézetének ismertetése.

Az egyes vallásoktatási elemeknek ilyen tervszerű összerakása egy egységes célt fog szolgálni, t. i. az öntudatosá kiművelt evangélikus keresztényen egyéniség nevelését.

(Folyt. köv.)

## Fohász.

(Pünkösöd ünnepére.)

Ki mindedig reánk tekintett,  
Híven kísérve lépteinket ;  
Ki őrzött, gondozott, ki védett ;  
Kinek a mennyben ülő széked : —  
Jóságos Isten, hála néked!

Szívünk'-alázva, kérve-kérünk :  
Te légy, Te légy tovább vezérünk ;  
Szent igéddel ma is szenteld meg  
Az áhitatos, tiszta lelket  
Azokban, kik Feléd epednek!

Jövel te szent, mennyei Lélek !  
Hozzánk Te általad beszélnek  
Az Úrnak ajkai fenszóval : —  
Égből leszállva most, Te szólalj :  
S keljen bennünk vágy, édes óhaj!

Hol életünk forrása lüktet :  
Gerjeszd föl aluvó szívünket,  
Az örök fénnyel bederítve :  
Igéd tűzével lelkesítve,  
Gyűjtsd örök lángra, égi hitre!

*Petronics Pál.*

## Belföld.

**Vallásos est.** Az eperjesi ág. hitv. evang. theologiai akadémiai belmissiói egyesület 1904. évi május hó 12-én, áldozócsütörtökön a besztercebányai evang. egyesület Bethlen-Gábor-utcai otthona nagytermében vallásos estélyt rendezett a következő műsorral: 1. Ének XXIV. zsoltár Klein B.-tól. 2. „Nagy idők városában“. Irta Csengey Gusztáv ev. theol. tanár. Szavaltat. 3. „Legenda“ Jüttner O.-tól. Op. 8. 4. Felolvasás: különös tekintettel a diakonissza intézményre. Tartja Mayer Endre, theol. tanár, egyesületi elnök. 5. „Minden lélek dicsérje az Urat“. Magánének. 6. „A biblia“. Dialog Dewrient „Luther“ című drámájából, átdolgozta Russ Zoltán IV. éves theol. 7. G. moll trio. 8. „Luther diadaléneke.“

**Az ev. lelkészek tanuló fiait segélyező egyesületbe** rendes tagnak belépett *Zatkalik* Lajos suuri lelkész.

**Gamauf György jubileuma.** Az eperjesi ev. kollégiumi tanítóképző-intézet tanárkara és ifjusága május 9-ikén szép ünnepély keretében ünnepelte meg ismert nevű igazgatójának: *Gamauf* Györgynek 25 éves tanári jubileumát. Számos tisztelői, jó barátjai, volt és jelenlegi tanítványai s kollégiumi tanártársai lelkes éljenzéssel fogadták az ünnepeltet, a mikor a diszteremben megjelent. Az ünnepély, melyen Sáros vármegye képviselőjében *Tahy* József alispán is megjelent, mindvégig emelkedett hangulatban folyt le s a közönség elismeréssel adózott annak a férfinak, ki 25 éven át sokszor nehéz küzdelmek között oly nagy sikerrel működött az eperjesi praeparandián. Az ünnepély *Varga* József „Jubileumi dalá“-val vette kezdetét, a melyet az intézet dalkara *Kapi Gyula* zenetanár vezetése mellett igen szépen adott elő. Csengey Gusztáv alkalmi „Ünnepi ódá“-ját helyes érzéssel, nagy hatást keltve szavaltta el *Sramkó Kálmán* IV. éves növendék. A szavaltat után az intézet alkalmi zenekara néhány szépen betanult magyar dalt adott elő, a melyek után az üdvözléseket egy gyakorlóiskolai tanuló kezdte meg; rövid üdvözlését egy szép esokor átnyújtásával tevén kedvesebbé. A jelenlegi ifjuság nevében *Javorniczky Dezső* IV. éves növendék hosszabb beszédben üdvözölte az ünnepeltet. Beszéde közben leplezték le a *Kacziányi Ödön* akadémiai festő által készített képet, mely élethű mása az ünnepeltnek. A volt tanítványok nevében *Gerhard Béla* int. tanár átadta a volt és jelenlegi tanítványoknak a *Gamauf*-alap gyarapítására szánt 330 koronányi gyűjtését. A Kollégium négy tanintézetének üdvözlését *Ludmann Ottó* koll. igazgató, s külön a tanítóképző-intézet tanárkarát *Kapi Gyula* tanítóképző-intézeti tanár tolmácsolta. Üdvözlő-beszédek még: *Matavovszky Béla* kir. tanácsos, tanfelügyelő, *Kubinyi Albert* veterán egyház felügyelő az evang. egyházak és is-

kolák, ifj. *Draskóczy Lajos* evang. lelkész a hat szab. kir. városi esperesség, *Szklénár Pál* tanító a Sárosmegyei Ev. Tanítóegylet, *Beér Ferenc* tanítóképző intézeti tanár a Sárosmegyei Általános Tanítóegyesület s a tanítóképző intézet, *Springer Lipót* az izr. tanítók, *Gerbery Sándor* igazgató a gör. kath. tanítóképző-intézet tanárkara és *Bartos Pál* theologus a Theologiai testület nevében. Az elhangzott üdvözlésekre a jubiléus meglehetősen válaszolt. Végül az intézet zenekara egy indulóval zárta be a minden tekintetben szépen és emelkedett hangulatban lefolyt ünnepélyt. *Gamauf György* ugyancsak ezen alkalomból az Eperjesi Kereskedők és Kereskedő-ifjak Egyletének nevében — a melynek ő igazgatótanára — küldöttségileg *Kösch Árpád* elnök is üdvözölte május hó 8-ikán. Átiratban vagy távirat útján megemlékeztek az ünnepeltről a kolozsvári állami tanítóképző-intézet, a soproni, szarvasi, selmecbánya és felsőlövüi ev. tanítóképzők, a budapesti polg. isk. tanárképző és elemi-iskolai tanítóképző, az eperjesi középiskolai Tanári-kör, dr. *Horváth Ödön* m. kir. közig. bír., *Glauf Pál* kishonti ev. esperes és colleg. egyh. elnök *Bohus Pál* brassói ev. esperes, dr. *Kovács János* a Tanítóképző tanárok Orsz. Egyesületének elnöke, *Dianiska András* VI. sz. kir. városi ev. esperes, *Jurin Samu* jolsvai igazgató-tanító, *Kertser Ede* iglói tanító és még számosan. Az ünnepélynek szép és összehangzatos rendezése *Remenyik Lajos* gyakorló isk. tanító érdeme. A jubiléust házában is Eperjes városa művelt társadalmából többen üdvözölték. Itt megemlítjük, hogy *Gamauf* nemcsak a katedrán, hanem az irodalomban is, a Prot. Egyh. és Iskolai Lapban *Fabriczy János* elhunyt kortársával felváltva közzétett pedagógiai dolgozataival szolgálta eperjesi intézete s az ev. tanítóképzés szent ügyét. Az érdemes férfiút itt is üdvözöljük! Ad multos annos!

Sz.

**Bakonyszentlászlón** a kegyeletes érzület megnyilatkozása nagy örömet szerzett az evang. egyházközségnek, mint a Krisztus kicsinyei egyikének. Csaszneken, a szórványkegyék egyikén ugyanis meghalt *Vadas Imre* kisgazda, aki egész életében mély vallásosságú hitrokon volt. Ennek özvegye, *Bors Erzsébet*, aki maga helvét hitvallású ev., elhalt férjének emlékére száz = 100 koronát ajándékozott a 4 darab oltárgyertyatartó beszerzési költségeihez, a mely gyertyatartóknak kina-ézüstből leendő beszerzését az anyaegyházközség kebelében működő ev. nőegylet az év elején határozatilag kimondta. A gyertyatartók 124 koronába kerültek, diszitve a szerény templom oltárát hirdetik, hogy az igazak emléke áldott; hogy a jó tett maradandó örömet szerez nemcsak a jötevőnek, hanem a jótéteményben részesült egyházközség minden tagjának kebelében is. Az özvegyek Istene igazgassa a vallásos keblű özvegynek minden ügyét, hogy életidejével, mint drága vagyon-

nal éljen még továbbra is haszonnal. Némi igazolásul annak, hogy a tyertyatartók beszerzése nagy örömet szerzett: az ev. egyházközség korábbi életéből felemlitem azon jellemző gondolkozást, hogy még nincs két évtizede annak, midőn itt minden rom. kath. ünnep megünneplése elmaradt. Alig másfél évtizeddel ezelőtt még minden rom. kath. ünnep meg lett tartva, nagypénteken a harangok nem lettek meghuzva: hanem az egyházi jelentette meg ezen ünnepen házankint az első, a második, és a beharangozás idejét. Mindez pedig azért történt, hogy a tulnyomó rom. kath. lakosság ünnepi csendje meg ne háborítottassék. Igaz, hogy ezen alkalmazkodás helyeslő elismeréssel lett jutalmazva a rom. kath. felekezetnek részéről. — Midőn azonban, valamivel előbb másfél évtizednél, céltudatos lelkész jutott a lelkési hivatalba, a ki fáradhatlan kézzel felébresztette, a törvényes rendszavával magukhoz téríteni igyekezett a veszedelmes szendergésből az egyházközség tagjait: azért a lelkésznek oly nagy foku kárlozhatást kellett tapasztalnia mindenfelől, hogy mindenkitől támadtatva, csak abból a tudatból meritett erőt, miszerint azért „nem vagyok egyedül: mert az Atya velem van!“ Most már a régiek elmultak: kezd minden megújulni. Az anyaegyházközségben az ev. nőegylet örvendetes változáson ment át. A lelkésznek felkeresése a közönyös nőket házankint; ez által az előbbi végvonaglásban szenvedő nőegylet mintegy megújodott. Az egylet tagjainak száma csak 37; de mindegyik szilárd vallásos érzületű, az egyházközség javát a lehetőség szerint munkálni kész nő. A csapat kicsiny; de célja nagy, akarata erős. Hivatásának elve:

„Ki magát bizza Istenre  
Nem épít az a fővényre!“

Az 1903. évi számadás adatai ezek:

Bevétel: 2295 kor. 41 fill. pénz; 10663 kgr. rozs, 2358 kgr. árpa.
Kiadás: 2275 „ 55 „ „ 8000 „ „ 1218 „ „
Maradék: 19 „ 86 „ „ 2262 „ „ 1140 „ „

A vagyonérték: 51513 kor. 80 fill.

Az adósság: 2443 „ 06 „

A tiszta vagyonérték: 49170 „ 74 „

Az 1903. év végén a lélekszám volt helyben: 368

„ „ „ „ „ „ a szórványban: 117

„ „ „ „ „ „ összesen: 485 lélek

L.

#### Magyarországi Protestáns Theologusok

1904 május 27. és 28-án Pápán a főiskola dísztermében konferenciát tartanak a következő műsorral: I. Május 26-án este 7 órakor alakuló közgyűlés a theologiai II. sz. teremben. II. A) Május 27-én reggel 8 órakor nyilvános istenítisztelet az ev. ref. templomban. B) A konferenciák tárgysorozata: 1. A konferencia megnyitása Csizmadia Lajos theol. tanár. díszelnöktől. 2. „Részletek Dunántul reformációjából.“ Előadja Czákó Gyula pápai theologus. 1. „A theologus önképzés, különös tekintettel az

önképzőkörökre, a közös lapra és a theologusok magánéletére.“ Előadó Izsák Ferenc budapesti theologus. 4. „A belmissió keretében főleg a socialismus kérdése, kifejtve, hogy a theologusok tudományos készütsége mellett miként vezethető a socialismus a protestáns népies sajtó által.“ Előadók Bartos Pál eperjesi és Papp László debreceni theologusok. 5. „Az országos Magyar Theologus Szövetség“ végleges megalakítása teljes kidolgozott alapszabályokkal. Előadók Deák János eperjesi, Kónya Gábor debreceni, Kun József sárospataki, Rác Vilmos pozsonyi, Szabó Károly budapesti, Szalay Mihály soproni és Czeglédy Sándor pápai theologusok. III. Május 28-án. 6. Erdei Károlynak, a „Közöny“ felelős szerkesztőjének beszámolója. 7. Szerkesztő választás. 8. Beszámolások az egyes akadémiák részéről az általok végzett belmissió és azzal rokon munkáról. 9. Jelen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére bizottság kiküldése. 10. Esetleges indítványok s a konferencia berekesztése imával. Jegyzetek. Május 26-án este 8 órakor ismerkedési estély a Jókai-kör nagytermében. Május 27-én d. u. 1 és fél órakor közös-ebéd a konviktus nagytermében.

## Külföld.

**A brit és külföldi bibliai társulat.** E társulat ez évi március 7-én ülte meg első száz éves fennállása lélekiemelő jubileumát. Jelszava kezdettől fogva az volt: meghódítani az egész világot a bibliának. S e rövid száz év alatt derekasan oldotta meg a maga feladatát s csaknem mindenkinek saját anyanyelvén adta kezébe a bibliát. Fennállása első 50 évében a társulat 16 millió s 1903-ig közel 180 millió példányban terjesztette az egész bibliát, az új-szövetséget vagy annak egyes részeit. Az 1902|3. évben közel 6 millió biblia-példány kelt el, míg p. o. 1852-ben csak 1 és fél millió. 1804. óta e nagy biblia tömegnek helyreállítására és terjesztésére 280 milliót fordított s az utolsó évben 5 milliót. Az ő műve, hogy ma a biblia 370 különböző nyelven vagy dialektusban van nyomtatva és elterjedve, és pedig az egész biblia 97, az új-szövetség 93, s egyes bibliai részek 180 nyelven. E fordítások nagyjából a misszionáriusok műve, a kik azzal az általános irodalom- s a keresztyén művelődés történetének nagy szolgálatot tesznek. A 40 elavult nyelv mellett 416 nyelven ismeretes a biblia, s ebből 46-ot más társaság létesített. De páratlan az emberi szellem fejlődése történetében az a körülmény, hogy egy társulat rövid 99 év alatt 370 biblia fordítást készíttessen, nyomasson és terjesszen, és pedig 50 különböző írásnomban s a kínai fordításnál 4000 írásjegy felhasználásával. Magában az 1902|3. évben 8 új nyelven adta ki a bibliát, többi között Lukács evangéliumának fordí-



tását Sambalában a német-keletafrikai külmiszió számára. A társulat nagy számú titkárt és ügynököt foglalkoztat a külmiszió területein, a nőkkel együtt 1500-at, kik gyakran az emberek gúnya között vitték bele a könyvek könyvét a különböző néprétegekbe. 2 vértanújuk is akadt Kinában az 1900-ik évben. A biblia terjesztésének tere ma csakugyan az egész világ, és pedig nem pusztán az ev. prot. keresztyénségben, hanem a római és görög kath. világban, a keleti egyházakban, sőt még a nehezen megközelíthető mohamedanizmus világában, is szóval az egész földkerekségen. S aztán mégis akadt egy pápa, a ki e keresztyén művelődést szolgáló bibliai társulatokat a „pestishez“ hasonlította.

*Németországból.* A német tanító egyletek száma a német birodalomban volt az 1903. évben 45. Tagjainak száma 104369. Az előző évben volt 99084. Elzász-Lotharingia kivételével az egyletekben az összes német államok vannak képviselve. Központi elnökségük Berlinben székel. A német ifjuság kriminalstatisztikája az utolsó három év alatt 3500-al emelkedett. Így az 1902. évben 50966 18 éven aluli ifjút ítéltek el. Az előző években azok száma a következő: 1901: 29528, 1900: 48629, 1899: 47476, 1898: 47975, 1897: 45251, 1896: 44212. E szerint 6 év alatt az elítélt fiatal bűnösök száma 6754-el vagyis 15·3%-al emelkedett, míg az elítéltek egész létszáma ez időközben mindössze csak 12·3% emelkedést mutat. A braunsweigi „Marienstift“ nevű diakonisszaház 105 nővért foglalkoztat és pedig 61-et kórházakban és 30-at az egyházközségi diakonia szolgálatában. Az egyházközségi nővérek több helyütt kisdudóvással és ipariskolai oktatással is foglalkoznak. Évi bevétele 216692, kiadása 207034, szeretetadományokban befolyt 34268 márka. Bethánia nevű kórházára 6164 márka folyt be. Utóbbinak zárószámadása 34784 márka bevétel mellett 6443 márka hiánnyal végződik. Szászországban a folyó évi húsvéti 17 gimnasiunban 437 ifjú tett érettségit, vagyis 4-el kevesebb az előző évnél. A teológusok száma (42) 5-el emelkedett. A papfiak száma volt 1902: 25, 1903: 16, s 1904: 15. A teológusok száma állandóan apadóban van. Ezzel szemben Hannoverában 2 év alatt 157 teológus tette le a gyakorlati lelkészi vizsgálatot, sőt mint olvasom, 177 végzett teológus áll rendelkezésre. A szász egyházi értekezlet 1904. április 13. chemnitzi gyűlésén *Reischle* hallei egyet. theol. tanár „Kántról és a jelenkori teológiáról“, *Müller* lipcei lelkész „az egyházközségek szerepéről az ev. tartomány egyházban“ s *Weichelt* zwickaui lelkész „az ev. munkás egyletekről“ tartott felolvasást. Végül azt olvasom, hogy a Gusztáv-Adolf egyesület lipcei központi elnöksége április 18-án rendkívüli ülést tartott, *Pank* lipcei generál-superint. elnöklete alatt, a melyen a Teplitz melletti turni templomépítés ügyét tették

megbeszélések tárgyává. E prot. templom tudvalevőleg csőd előtt áll, s féltő, hogy a kath. templom-építési egylet kezébe kerül, bizonyára szegényére az osztrák „Los von Rom“ mozgalmanak. Az elnökség 100 ezer márkát szavazott meg s a még hiányzó 200 ezer márkáról később fog dönteni. A turni egyházközség érthető zavarában az Evang. szövetséghez is fordult támogatásért. Nagyobb óvatosságra és takarékoszágra volna a jövőben szükség ily templomépítési ügyekben. A lipcei miszió múlt évi zárószámadását 135 ezer márka veszteséggel zárta le, miután annak bevétele 25 ezer márkával csökkent. A lipcei miszió sürgős támogatást kér az ügynek barátaitól. Igazgatója *Schwartz* keletafrikai útjából visszatért s átvette a külmiszió további központi vezetését.

*Belgiumból.* A belga misziói egyház lélekszáma az elmúlt évben veszteséggel záródott. Bár 256 felnőtt és 163 gyermeket vett föl, mégis a lélekszáma 10001-ről 9823-ra apádott, a mi 178 lélek veszteségének megfelel. A klerikalizmus s a féktelen socialdemokratia szorongatják e szerencsétlen országot. A nép ugyan az evangéliumtól nem idegenkedik, de a legszélesebb körökben vallási közönyösség honol az emberek között. Ez a közönyösség karöltve jár a materiális életmóddal és felfogással. Főleg a materializmus vette fel legujabban a harcot a vallás ellen. Az egyleti élet, az előadások, a sajtó és az erős agitálás a falvakon és a városokban állanak a szolgálatában. Nem annyira azonban a nyílt ellenségeskedés, mint inkább a közöny és a bizalmatlanság a klerikális s a socialdemokrata körök részéről ellenségei a belga misziói egyház evangéliumi vallásosságának. Egyetemes zsinata főleg a vallásoktatás s a benszüllött lelkészképzés kérdéseivel foglalkozott behatóbban. Kritikus helyzetében erős hithűségre, megpróbáltatásra és fokozott áldozatkészségre van szüksége a belga misziói egyháznak. Hisz tudjuk, hogy Belgium a klerikalizmus s az azzal karöltve haladó socialdemokratia Eldoradója!

*Szabad egyházi socialis értekezlet* ülésezett ezuttal 9-ikszor, *Stöcker* udvari lelkész elnöklete alatt ápril 4—6 napjain Hagen városában. Tagjainak száma közel 3 ezer s behálózza Németország összes socialis köreit s keresztyén szellemben szabályozza azoknak szeretetmunkásságát. Egyik mellékága a socialis üzleti iroda Berlinben, a melynek ma már 23 ezer tagja van. A socialis kérdés megoldása a gyakorlati keresztyénség útján és eszközeivel képezi egyik legfontosabb feladatát. A socialis értekezlet naggyűlésén a socialis szövetkezetek mindmegannyian voltak képviselve. Azon többi között *Lemme* heidelbergi tanár „az erős és jellemes keresztyénségről“, mint a reformáció egyházáról“, *Bötticher* tanár „a ker. vallásoktatásnak a morál által való helyettesítéséről“, *Behrens* titkár, „a munkásosztály törekvéseiről s az osztályharcok-

ról", *Werper* Barmenből „az egészséges és beteges közösségi életről" s *Weber* „az egyházi szociális törekvések fejlesztéséről" tartott nagyobb előadást. Öröndetes dolog, hogy a külföldön az evang. prot. keresztyénség fegyvereivel és eszközeivel keresik az utat a szociális kérdés megoldásához. Hisz abban találkozik a teológus a jogásszal s a nemzetgazdással, hogy a szociális kérdés első sorban nemis gazdasági, hanem etikai kérdés: az emberek békés együttélésének és együttműködésének a keresztyénség szeretetvallása szellemében való szabályozása. Ilyen egészséges szociális szövetségekre és szövetségzetekre nekünk is szükségünk volna. Eperjes. **Dr. Szlávik Mátyás.**

## Irodalom.

**Alkotmány.** Ez is meglátja más szemében a szálkát! Ugyanis Jókai végrendeletéről irván, megjegyzi: „több megjegyzésre adott okot az a körülmény, hogy semmi néven nevezendő kulturális vagy humanitárius célra egy fillér se jutott". Igaza van, illet, kellett volna Jókaitól ilyen célra jutni. De hát a rom. kath. gazdag püspököktől sem szokott hazafias, nemzeti célra jutni, pedig azok az állam adományaiból uraskodnak! Azokra még sem tesz efféle megjegyzést az Alkotmány, pedig a püspökök ilyen szemet szuró eljárásra „több megjegyzésre adna ám okot".

**Vizsgai jutalom könyv.** A napokban jelent meg Vaday József „*Protestáns jellem*" című művének második — számos képpel illusztrált — kiadása, mely a harmadik elemi osztálytól fölfelé a VI-ik gymnasiumig bármily koru és nemű ifjúság részére a legalkalmasabb vizsgai ajándék. A 160 nagy oktáv oldalra terjedő kötetet Réthy Lajos és Goró Lajos festőművészek tollrajzai és tusfestményei díszítik. Tartalma szívet, lelket nemeseítő erkölcsi olvasmányokból áll, melyek mindegyikéből evangéliumi szellem sugárzik. Az ifjúságban a protestáns jellem kialakításához, erősítéséhez efféle olvasmányok szükségesek. Megrendelhető könyvkereskedőknél bolti áron, a szerzőnéi *Nagyváradon* kedvezményes árban 1 kor. 20 fill. 1 kor. 60 fill. és 2 konás diszkötésben. A „*Protestáns lelkület*" című ugyanily irányú mű 80 fill. 1 kor. 20 fill. és 2 koronás diszkötésben ugyanott kapható.

**Hasonlatok a káthehoz.** Fellívjuk olvasóink szives figyelmét ezen magyar nyelvű vallástanítási segédkönyveink sorában valóban hézagpótló kis munkára, melyet német eredetiből (szerzője: *Scheller* Arnold münchen-gasserstädti lelkész) *Rédei* Károly pusztaföldvári evang. lelkész fordított magyarra. Legközelebbi számunkban közöljük mutatványul az elsőparancsolat magyarázatát. Az érdeklődők figyelmébe melegen ajánljuk.

## T E M E T Ő.

### Poszvék Gusztáv

A protestáns tanügy kiváló munkást vesztett *Poszvék Gusztáv* nyug. ev. főgimnáziumi tanárban. ki f. é. ápril 11-én hunyt el Sopronban. Közéletünknek ama ritka alakjai közé tartozott, kiknek sorai mindinkább gyérülnek s kik ma már alig tapasztalható hitlúséggel, törhetetlen idealizmussal csüggenek egyházuk, hazájuk és az emberiség javán. Egyéniségének ez a nemessége családi örökség volt. Régi lelkész-tanári családból származott. Atyai nagyatyja 50 évig működött a néptanító magasztos, de röögös pályáján Sopronban s az első ev. tanító volt, a ki a királynál arany érmet kapott. Anyai részről nagyatyja Seybold Pál soproni liceumi tanár volt, a ki egy retorikai kézi könyvével (latin) szerepelt a pedagógiai irodalom terén. Atyja Poszvék Keresztély, előbb lelkész a karintiai Gnesanban, utóbb a soproni lyceum tanára, végül 1840 óta lelképásztor Sopronban, a hol áldásos működése a gyülekezet belső életének fejlesztésében feledhetetlen maradt.

*Poszvék Gusztáv* Gnesanban született 1826. jul. 2-án, a honnan atyja néhány év múlva Sopronba költözött. Szerény viszonyok között nevelkedett a gyermek, hisz atyjának tanári fizetése akkoriban alig haladta meg az évi 300 frtot és a család 11 gyermekből állott. Elemi és gimnáziumi tanulmányait Sopronban végezte, itt halgatta a teológiai tanfolyamot is, melynek befejezésére 1846 őszén Tübingenbe, a hol az 1846/47 évet töltötte, majd onnan az 1847/48-ik évre a jénai egyetemre ment. A lelkészi vizsgát szép sikerrel megálván 1848-év őszén Rév-Komáromban találjuk. Itt tanárkodik a protestáns gimnáziumban, egyzersmind segédlelkész a gyülekezetnél. Átéli az otthon izgalmait és viszontagságait s hiven teljesíti a katonaság körében a lelkészi szolgálatokat a válságos időkben. Szomorú tanuja a nemzeti küzdelem utolsó erőfeszítésének, mely a várfeladásával végződik. 1850. év őszén. Sopronba a liceumhoz segédtanárnak választják, utóbb rendes tanár és soproni magyar lelkész lesz, mely állásában lelképásztori hivatása mellett a gyülekezet magyarosodása terén hazafias missziót is teljesít. Midőn az abszolutizmus korszakában a liceumot a gyülekezetektől a kerület vette át, az újjászervezett intézetben *Poszvék Gusztáv* lesz a természet-tudományok és a német nyelv- és irodalom tanára. 1856-ban megházasodott elvevén egy hitbuzgó régi evang. családnak leányát Stettner Lujzát. Családja, egyháza, iskolája és a társadalom egyaránt lelkes odaadó védőt és munkást találtak benne. Gyermekkeit szerény viszonyai között nagy gonddal és áldozatokkal nevelte s nekik a társadalomban hasz-

nos és tekintélyes állást biztosított. Az iskolában nemcsak óvatos szaktudós, de papi lelkületénél és protestáns érzületénél fogva vallásos és hazafias szellemben működő nevelője, valóságos atya volt tanítványainak, kiknek rajongó szeretete meghatározó közvetlenséggel nyilatkozott még sirjánál is, De az emberiség nagy eszméiről áthatott, nemes szelleme nemcsak az iskola falai között érvényesült, de hatott, munkált a társadalmi életben is, valahol csak jó és igaz ügyet kellett szolgálni. A kultur-egyesületek és jótékony intézmények kezdeményezői és alapítói között ott szerepel az ő neve is; tevékeny részt vett az önkéntes tűzoltó egyesület szervezésében, a kaszinó egyesületnek a soproni társadalom ez előtestületének hosszú évek során buzgó jegyzője, a népkönyvtárnak és a népgyermekkertnek egyik alapítója. Mindezek és más érdemei Sopron művelődési és emberbaráti intézményeinek történetében örök emléktűz teszik nevét.

1884. tavaszán súlyos tüdőgyulladás döntötte ágyba s a tanév végén nyugalomra vonult. Gyermekeinek önfeláldozó ápolása következtében aránylag jó egészségben élvezte nyugalma éveit. Csak két év előtt kezdett gyöngülni, és idült tüdőhurutja az idei tavasszal gyuladásban csapván halálát okozta a hetvennyolcs éves betegnek. Az a részvét, mely temetésén megnyilatkozott, mutatja hogy nem érdemellen ember szállt benne sírba. Áldott legyen emlékezte! Szelleme éljen, maradjon közöttünk!

Sopron, 1904. máj.

*Vojtkó Pál.*

### Üzenetek.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozunk.

Tisztelettel felhívjuk olvasóink szíves figyelmét, lapunk hirdetéseire, nevezetesen Szalay Gyula műorgonaépítő hirdetésére. Esetleges megrendeléseknél kérjük t. olvasóinkat lapunkra hivatkozni. **M. P.** Köszönettel vettük. Valamely legközelebbi számban hozzuk. **Fr. L.** Megkaptuk. Külön értesítés ment. **R. K.** A legközelebbi számban megjelenik. **T. Gy.** Nagyon szívesen.

549—1904.

## Pályázat

a bánsági ágost. h. egyházmegyéhez tartozó resiczai

## lelkészi állomásra.

### I. Javadalom :

1. Az egyház pénztárából 680 kor.
2. Az államtól congrua címén 993 k. 14 f.
3. Szabad lakás : három szoba, konyha, kamara. padlás és egy kis kert az udvaron.

4. Stoladijak : keresztelés 2 kor. Avatás 1 kor. Esketés 6 kor. Kis temetés 2 kor. Nagy temetés 4 kor. Anyakönyvi kivonat 4 kor.

5. Ünnepi offertorium karácsony, husvét és pünkösdkor.

II. Szolgálati nyelv a német. A ki tótul is tud, előnyben részesül.

Szabályszerű jelentkezés a főesperesnél f. évi május 31-ig.

Temesvár, 1904. május 8-án.

**Kramár Béla**

főesperes.

42 2—2

**FEJWELIPÓT UTODAI**  
**BUDAPEST**  
IX. IPAR-UTCZA 4 SZ.



minden-iskolapadok, iskola-, torna- és óvodabeműrendezések és szabad. gyermekpadok gyártása. — Arjegyzékkel készséggel szolgálunk ingyen és bérmentve.

55 15—11

**SZALAY GYULA**  
**MŰORGONA-ÉPÍTŐ INTÉZETE**  
**Székesfehérvárott.**  
ALAPITTATOTT 1879. ÉVBEN.



Elfogad megrendelést a legújabb csőrendszerű légnyomású nemes szőlamu hangverseny és templom

## orgonák

elkészítésére jutányos árak és több évi jótállás mellett.

Raktáron tart kisebb nagyságú új és átalakított templom orgonákat és harmoniumokat.

Orgonák évi kezelését és gondozását, valamint átalakításokat, javítást, hangolást mérsékelt árak mellett az ország bármely részében gyorsan eszközöl.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

15—1

## Pályázat

a tátraalji ág. h. evang. egyházmegyébe ke-  
belezett **Holló-Lomniczi** németajku egyház-  
ban önkéntes lemondás folytán megürült

rendes lelkészi állomásra.

Ezen állással egybekötött törvény szerinti lel-  
készi köteleességek mellett következő javadal-  
mazás biztosított: 1. Természetben való  
lakás, a hozzátartozó épületek és egy nagy  
kert használattal. 2. Kézpénzben évenként  
560 azaz ötszázhatvan korona és 587 kor.  
31 fill. azaz ötszáznyolcvanhét korona 31  
fillér congruapótlék 1600 koronáig. 3. 3 azaz  
három pozs. mérő tiszta búza, vagy annak  
pénzértéke. 4. 20 azaz húsz pozs. mérő rozs.  
5. 20 az húsz pozs. mérő árpa. 6. 6 azaz  
hat pozs. mérő zab. 7. 4 az négy kereszt (a  
16 kéve) szalma. 8. 24 azaz 24 bécsi öl tű-  
zifa befuvarozva. 9. 6 azaz hat hold (a 1200  
□-öl) szántóföld ingyen használata. 10. Sza-  
bad legeltetési jog. 11. Stóla és offertoriumok  
körülbelül 150 korona. A magyar és  
német nyelv mellett a tót nyelv ismerete is  
is kívánatos. Jelentkezés a képesítést igaz-  
oló okmányokkal együtt **folyó évi junius**  
**hó 20-ig** az alulírott főesperesi hivatalnál.

Kelt Nagy-Lomniczon, 1904. május hó  
17-én.

**Székely Gyula**  
főesperes.

3-1

# PÉNZ



Sz. 620—1904.

## Pályázat

A XIII. városi egyházmegyében **Szo-  
molnok** bányavárosi németajku egyházköz-  
ségben a

## lelkészi állomás

megüresedvén, ez állásra ezennel pályázat  
hirdettetik.

A rendes lelkészi teendőkön kívül a lel-  
kész köteles minden héten két órában az ev.  
iskolában a vallástant előadni.

Ezen állomással következő jövedelem van  
összekötve: kényelmes lakáson, kerten és  
stólán kívül az egyházközségi pénztárból 747  
K. 24 f. széna, failletmények, szántóföldek  
használata. Kamatok, városi segély és offertori-  
umok címén 452 kor. 76 fill. A kongrua  
kitesz 543 K. 46 fillért. A pályázók felkérlet-  
nek felszerelt folyamodványait **jun. 30-ig**  
az alólírott főespereshez átszarmaztatni.

Szepesbéla és Igló, 1904. május 15.

**Weber Samu**  
főesperes.

3-1

**Münnich Kálmán**  
egyházmegyei felügyelő.



## 4<sup>o</sup>/<sub>o</sub>-OS

törlesztéses kölcsönöket nyújtunk bu-  
dapesti és  
külföldi elsőrangú pénzügyintézetektől a földbir-  
tok és ingatlan <sup>3</sup>/<sub>4</sub> értékeig I. és II. helyre  
15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatisztek-  
nek, állami- és magán-  
hivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosok-  
nak kezes és kezes nélkül 1—15 évig terjedő  
időre *gyorsan* és *discreten*.

Bank- és magánadósságok convertálása.

**MELLER LAJOS és TÁRSAI**

bankbizomány

Budapest, VI., Dávid<sup>o</sup>-utca 15.

(Törvényszéki bejegyzett cég).

34. 12-6

(Válasz bélyeg)



